

خرنک‌رزی

دوشنبه
۱۵ آبان ۱۳۹۶
۱۷ صفر ۱۴۳۹
۸ صفحه/شماره ۳۷۰۷

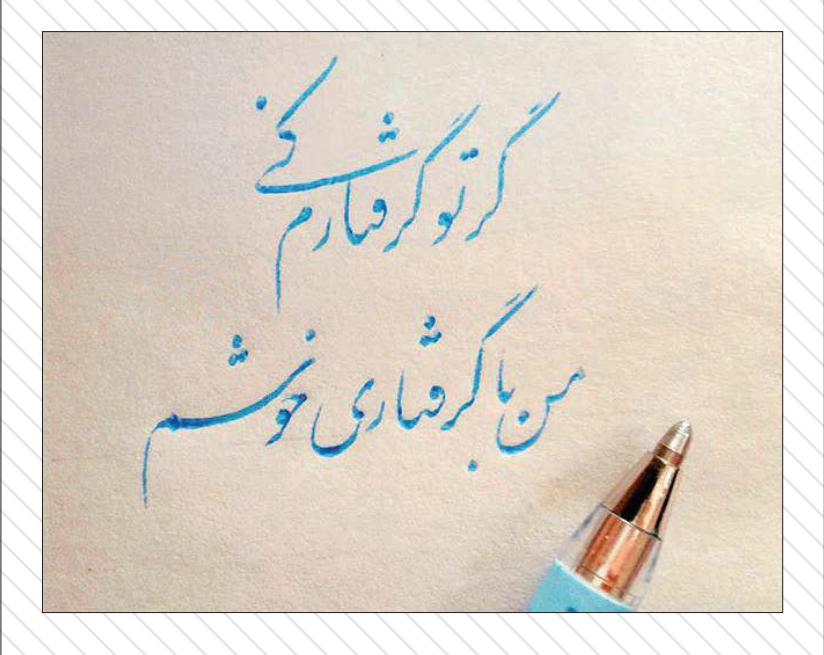
حکمت روز
امام صادق (ع)

آزاده در همه حال آ‌زاده است: اگر بلا و سختی به او رسد شکیبایی و رزد و اگر مصیبت‌ها بر سرش فروریزند اورا نشکنند هر چند به اسیری افتد و مقهور شود و آسایش را از دست داده‌و به سختی و تنگدستی افتد.
کافی (ط -الاسلامیه) ج ۲، ص ۸۹، ح ۶

مناجات
خواجه عبدا... انصاری

الهی!
تو آنی که از احاطت اوهام بیرونی و از ادراک عقول مصونی نه مدرک عیونی، کار ساز هر مفتونی و شاد ساز هر محزونی در حکم بی چرا و در ذات بی چند و در صفات بی چونی تو لا اله سرخ و لولو مکنونی
من مجنونم تو لیلی مجنونی
تو مشتریان با بضاعت داری
با مشتریان بی بضاعت چونی

با شاعران
مولانا

مشهد
شهر و استان در شبکه‌های اجتماعی

سایت فوتبال هلند نوشت: تیم هیرنوبن شنبه گذشته در مصاف خارج از خانه با اسپار تاروتر دام در هفته یازدهم از دور یژه به تساوی بدون گل دست یافت. هیرنوبنی‌ها چند هفته‌است که سخت مبارزه می‌کنند و پس از چهار شکست متوالی به یک امتیاز رسیدند. قوچان نژاد ملی‌پوش ایرانی تیم هیرنوبن در پایان نیمه‌اول بازی برابر اسپار تاروتر دام به دلیل مصدومیت تعویض شد و جای خود را به هتک ورمان، مهاجم ۲۴ ساله‌هلندی داد اما بارانش توفیقی در گلزنی نداشتند. قوچان نژاد مهاجم ایرانی تیم هیرنوبن در این باره می‌گوید: هر چند هنوز در شرایط خوبی قرار داشتیم اما با اطمینان مهبیای تعویض شد نم‌بودم. این واقعا دراماتیک است. دشوار است بگویم علت گل نزدنم چیست و دنبال بهانه جویی نیستم. ما همانند یک تیم باید مبارزه کنیم و به عملکرد بهتر مان ادامه دهیم.

امیر حسین صدیق با انتشار این عکس در صفحه‌اش نوشت: فیلم سینمایی [خالتور... در سه‌روز نمایش چهار صد میلیونوی شد.

کالا	قیمت(تومان)	واحد	کالا	قیمت(تومان)	واحد
گوجه فرنگی	۳۲۰۰	کیلو گرم	برنج پاکستانی درجه یک	۷۳۰۰	کیلو گرم
سیب زمینی	۱۸۰۰	کیلو گرم	روغن مایع	۵۲۰۰	بطری ۸۱۰ گرمی
پیاز زرد	۲۱۰۰	کیلو گرم	مرغ گرم	۶۵۰۰	کیلو گرم
عدس کانادایی	۶۳۰۰	کیلو گرم	گوشت گوسفندی (لاشه)	۳۶۵۰۰	کیلو گرم
لوبیا قرمز	۷۳۰۰	کیلو گرم	گوشت گوسفندی (ران بی چربی)	۴۷۵۰۰	کیلو گرم
روغن نباتی جامد	۲۳۵۰۰	حلب ۵ کیلویی			

روز نامه خراسان ر ضوی:
مدیر مسئول: محمد سعید احدیان
سر دبیر: سیدعلی علوی

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری خراسان
دفتتر مرکزی: مشهد، بلوار شهیدصادقی
صندوق پستی: ۵۱۱-۹۱۳۵
تلفن: ۵۱۰-۳۷۶۳۴۰۰

نمابر دبیر خانه: ۵۱۳۷۶۳۴۹۵
پدیرش آگهی و اشتراک: ۵۱۳۷۰۱۰
پيامك: ۲۰۰۰۹۹۹

چاپ مشهد: شهر چاپ خراسان
روابط عمومی: ۵۱۳۷۰۰۹۱۱۱
نمابر تحریریه: ۵۱۳۷۶۳۶۵۱۰

يادداشت
دکتر حسین حاتمی نژاد

نایب رئیس انجمن جغرافیا و برنامهریزی شهری ایران

ضرورت اجتناب از یک جانبه نگری و تلاش برای همگرایی در حل معضل حاشیه‌نشینی

حاشیه‌نشینی اصل انکارناپذیر همه کلان شهرهای جهان است، هر چند کمیت و کیفیت آن در جوامع مختلف متغیر است اما توسعه‌فیزیکی شتابان و نامتعادل تمامی این کلان‌شهرها به‌پیامدهای نامطلوب اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و پیدایش حاشیه‌نشینی و توسعه اسکان غیررسمی منتج شده است. کلان‌شهر مشهد هم از این قاعده مستثنا نیست، اسکان غیررسمی در این شهر عارضه‌ای ناخوانده در مدیریت شهری و پدیده‌ای رو به گسترش است و از آن جایی که ساز و کار تشکیل، تحول و گسترش این پدیده، هنوز به خوبی تشخیص داده نشده‌و در چارچوب برنامه ریزی‌های رسمی قرار نگرفته است، مشکلات و معضلات عدیده‌ای را در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، امنیتی وزیست محیطی به‌وجود آورده است، چنان که می‌توان اذعان کرد... این شهر از لحاظ دارا بودن سکونتگاه‌های غیررسمی حاشیه‌نشینی میان دیگر کلان‌شهرها به مراتب وضع وخیم‌تری دارد. شاهد این مدعا آن است که قبل از انقلاب کل جمعیت مشهد ۶۴۰ تا ۶۵۰ هزار نفر و جمعیت حاشیه‌نشین این شهر ۱۰ تا ۱۵ هزار نفر بوده، این در حالی است که جمعیت این کلان‌شهر هم اکنون به سه‌میلیون نفر و جمعیت حاشیه‌نشین آن به بیش از یک میلیون و ۲۰۰ هزار نفر افزایش یافته است، به بیان دیگر جمعیت این کلان‌شهر از قبل از انقلاب تا کنون بارشد پنج برابری مواجه بوده این در حالی است که سهم جمعیت حاشیه‌نشین از این میزان قابل‌تأمل است.

نمی‌توان زحماتی که به منظور سامان دهی سکونتگاه‌های غیررسمی برابرمصوبه ۱۳۸۲ صورت گرفته امنکر شد اما باید اذعان کرد که هیچگاه سرمنشاء این پدیده به درستی بررسی وریشه‌یابی نشده است، از این رو در هیچ‌بره‌ای، سامان دهی حاشیه‌این الگوهای توزیع قدرت و ثروت اصلاح نشود، حل مشکل حاشیه‌نشینی امکان‌پذیر نخواهد بود. از این رو باید ساز و کارها و مکانیزیم مدیریت شهری اصلاح شود، چرا که سامان دهی حاشیه‌شهر مستلزم مدیریت یکپارچه شهری است.

قبل از انقلاب حاشیه‌نشینان را بیشتر روستاییان مهاجر تشکیل می‌دادند اما پس از انقلاب به دلیل وجود توأمان تورم و بیکاری، طبقه متوسط جامعه نیز به حاشیه‌شهر رانده شدند. به‌طور مثال، بسیاری از ساکنان بافت پیرامونی حرم مطهر رضوی به دلیل بعضی از مکانیزم‌های بسیار ناعادلانه و متضاد با توسعه پایدار شهری از خانه خود رانده‌شده‌و به حاشیه‌شهر پناه بردند. به‌طور کلی عامل اصلی پیدایش این پدیده ساختار معیوب اقتصادی، روابط و مناسبات نامطلوب اجتماع شهری، ناکارآمدی مدیران شهری، نابرابری فضای مکانی و... است. بنابراین با وجود جمعیت حاشیه‌نشینی بالا، مدیران شهری نمی‌توانند صرفاً به ارائه خدمات رفاهی و خدمات شهری مفتخر باشند و تبعاً باید تدبیری صورت بگیرد تا از مهار موجی که رو به گسترش است، جلوگیری شود.

در این زمینه، باید سند ملی توانمندسازی و سامان دهی سکونتگاه‌های غیررسمی مصوب ۱۳۸۲ به‌طور کامل اجرایی شود.

بنابر این سکونتگاه‌های غیررسمی پاشنه آشیل مدیریت شهری هستند. از این رو در برخورد با این پدیده همانند دیگر پدیده‌های اجتماعی باید از یکجانبه نگری پرهیز کرد و بر تلاش جدی به‌قصد چاره‌اندیشی علمی و درک مسائل اجتماعی آن اهتمام ورزید.

بنابراین توصیه می‌شود با افزایش مشارکت اجتماعی، برای حل این معضل تدبیری اندیشیده‌شود، چرا که مولفه مشارکت یکی از محورهای اصلی مدیریت یکپارچه شهری است. متأسفانه در ساختار مدیریت شهری در کشور ما به مشارکت مردمی اعتقاد عملی وجود ندارد و آن‌چه که اغلب مورد تأکید قرار می‌گیرد، بیشتر جنبه شعاری دارد. این در حالی است که بسیاری از کشورهای جهان سازمان‌های مردم‌نهاد، سازمان‌های محلی و نهادها و سازمان‌های میانجی رسمی و غیررسمی در اداره شهر دخیل هستند. از این رو جلب مشارکت مردم از طریق ارتقای اعتماد عمومی به شهرداری امکان‌پذیر خواهد بود. به بیان دیگر پیش‌شرط مدیریت شهری مطلوب؛ مشارکت اجتماعی، اعتماد، شفافیت، پاسخ‌گویی، قانون‌مداری و... است.

حال از آن جایی که اسکان غیررسمی به سبب تشدید فقر در جامعه شهری و گسترش آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی، به مخاطره انداختن محیط‌زیست و تحمیل هزینه‌های سنگین برای حل مشکلات و... تهدیدی جدی برای پایداری و انسجام جامعه‌شهری تلقی می‌شود، باید با اتخاذ تدابیر ویژه‌ای برای سامان دهی وضعیت کنونی و جلوگیری از گسترش آن در آینده اقدام شود. هم‌سویی و هماهنگی دستگاه‌های مختلف که هر کدام در این عرصه برای خود رسالتی تعریف کرده‌اما تا کنون به‌مثابه جزیره‌های جدا افتاده عمل کرده‌اند، به‌طور قطع موثر و مهم خواهد بود.

به روایت تاریخ
غلامرضا آذری خاکستر

شرحی از مهیب‌ترین زلزله‌ها در خطه خراسان؛
روزی که زمین گهواره شد

آن شب قرار بود یک شب آرام باشد؛ یک شب معمولی و شهری در امن و امان. قرار بود همه شهروندان آسوده بخوابند. آسوده و امیدوار به صبحی دیگر. اغلب اهالی به فکر فعالیت‌های روزهای بعد خود بودند غافل از آن که بسیاری از آنخواهند دید... روزنامه عصر روز بعد تیتبز د: «زلزله، هزاران نفر را زیر آوار برد». تاریخ از این نوع لرزه‌های بزرگ، زیاد تجربه کرده، لرزه‌هایی عظیم که جای زخمشان حتی برای نسل‌های بعد هم در دناک بوده‌است. خطه خراسان نیز یکی از کانون‌های بزرگ زلزله در ایران به‌شمار می‌آید. که زمین‌لرزه‌های عظیمی را به نام خود ثبت کرده‌است. اغلب شهرهای این خطه به‌دور از تلفات این بلای طبیعی نبوده‌اند. نیشابور، قوچان، خواف، طبس، گناباد، شیروان، بجنورد، فردوس، درگز، مشهد و... به‌استناد روایت‌های تاریخی بارها در معرض زمین‌لرزه‌های مخرب قرار گرفته‌تند.

شده‌اند. آن‌چه بیشتر مایه‌تأثر و تأسف همه مردمان به‌خصوص مؤمنان شد، آسیب رسیدن به مسجد مشهد بود که هزار حضرت(رضاع) در آن است. این مسجد که در سراسر مشرق‌زمین به عظمت‌وشکوه شهره‌است، گنبدش بر اثر زلزله کاملاً فرو ریخته، اما بنا بر آن چه‌می‌گویند دیگر قسمت‌های بنا بدون آسیب به‌جامانده‌است. شاه‌به‌مضی مطلع شدن بر این حادثه مصیبت‌بار یکی از شخصیت‌های بزرگ در بار خود را برای سنجش خساراتی که بر این مکان مقدس وارد آمده، اعزام کرد و به‌اودستور داد بدو توفیق‌زیاد در اخود را به‌مشهد برساند. چند روز بعد دو شخصیت مهم دیگر را به آن شهر فرستاد تا فرامین وی را در باره ترمیم خرابی‌ها به اولیای امور آن استان ابلاغ کنند.[۸]

وی در توصیف تعمیر گنبد و فعالیت‌های انجام شده نوشته‌است: «در یکی از روزها بر ای دیدن فعالیت‌های هنری زرگرهای شاه‌به‌کارگاه آن‌ها رفتم. آنان به دستور شاه مشغول ساختن صفحات مسین زراندودی بودند تا گنبد مسجد حضرت(رضاع) را که بر اثر زلزله فرو ریخته‌بود، از نو بسازند و با آن صفحات زراندود کنند. برای بازسازی گنبد هزار مرد با کوشش تمام به‌کار مشغول بودند، زیرا این‌بود تا آخر ماه دسامبر ساختمان تکمیل‌یابند. هر یک از صفحات مسین چهار گوش ۱۰ اینچ پهنا و ۴ اینچ دراز او را بر او ضخامت دوسه‌که اگو کلفتی داشت. زیر هر صفحه دوتیغه‌فلزی به‌عرض سه‌انگشت لحیم کرده‌بودند تا وقت کار گذاشتن در گچ‌فرورودن آن‌محکم‌نگه دارد. این صفحات مسین را چنان ضخیم زانندود کرده‌بودند که هر کس می‌دید می‌پنداشت همه زر بیغش است.[۹]

این زلزله موجب خساراتی به‌اماکن، مغازها و ابنیه تاریخی مشهد شد، به‌طوری‌که در سال ۱۰۸۵ ق هجریه‌هایی برای تعمیر حمام آغچه‌بر داخت شد.[۱۰] و تعمیر ابنیه‌مشهد تا دوسال ادامه داشته‌است. در گزارش دیگر تاریخ‌دقیق زلزله مشهد را سال ۱۰۸۴ ق هجریه‌۱۶۷۳.م، ۱۵ ربیع‌الثانی ۱۰۸۴ ذکرو خسارات آن را چنین گزارش کرده‌اند: «دو سوم مشهد از جمله گنبد مرقد امام(ضا ع)، سقف گنبدی مسجد گهر شاد و بسیاری از ساختمان‌های همگانی ویران شد، ۴۰۰۰ نفر کشته شدند. نیشابور نیز به سختی آسیب دید. [۱۱]

● **شکاف‌هایی به‌زفاف ۵ تا ۵ متر در زمین پدید آمد**

قوچان از دیگر مناطق زلزله‌خیز است. این شهر در بستر تاریخ بارها شاهد بلایای طبیعی همچون زلزله‌وسیل‌بوده‌است. در شامگاه هشتم جمادی‌الاول ۱۳۱۱ زمین‌لرزه‌ای بزرگ شهر قوچان را خراب کرد. میرزا محمد ابراهیم مجتهد عسگری رضوی در سفرنامه‌ای با عنوان شرح احوال قوچان که در سال ۱۳۱۱ ه‍.ق به‌نگارش درآمده تاریخ بزرگ‌ترین زلزله قوچان را شب دانسته و نوشته: «دو ساعت و بیست دقیقه از شب و بناها را خراب کرده، حتی بناهای خیلی محکم را، عمارات و حمامات و مساجد را وارسر اها و... و از تمام ابنیه جز گنبد امامزاده‌اتاری باقی‌نمانده‌و هر چه بوده‌مهندو با خاک یکسان گشته و به هر جهت و طر فی که انسان قصدر کند، به خط مستقیم می‌رود زیرا که چیزی حاجب و مانع نیست». این روایت نشان می‌دهد اغلب بناهای شهر تبدیل به تلی از خاک شده‌اند. همچنین امیر سز و مولیل نویسندگان کتاب «تاریخ زمین‌لرزه‌های ایران» در شرح این زلزله‌نوشته‌اند: «همه ساختمان‌های همگانی، از جمله اداره تلگراف، بازار یا ۱۱۰ دکانش، یخشی، از مسجد و مناره‌های آن، مدرسه، کاروانسرا و کاخ‌لیخان فرو ریخت. همه خانه‌ها و باروی شهر ویران شد. در شهر و پیرامون آن مجراهای قنات‌ها زیرش کرد و

● **روایت تاجر الماس از یک زمین‌لرزه**
شاردن سیاح فرانسوی که در دوره صفویه برای تجارت الماس به ایران سفر کرده‌بود، شرح این زلزله و اقدامات شاه سلیمان را چنین توصیف کرده‌است: «در روز یازدهم دویسک با خبرهای وحشت‌انگیز یکی پس از دیگری به پایتخت رسید. آن‌دو خبر آوردند دو سوم مشهد مرکز ایالت خراسان و نصف شهر نیشابور و شهر ک دیگری نزدیک این شهر بر اثر وقوع زلزله‌ای سخت، ویران

● **استفراغ زمین**

شمال‌لنکو مهندس معدن روس که همراه هیئتی برای کمک به زلزله‌زدگان به قوچان آمده گزارش زلزله و عمق فاجعه را در روزنامه نودیو ورمیا شرح داده و عیایبی که در این زمینه شنیده، نوشته‌است: «در اه قوچان مازا مردمانی که از آنجا عازم بودند حکایات عجیبی استماع می‌نمودیم می‌گفتند که زمین در حین زلزله از خود مواد مختلف استفراغ می‌نمود و در بطن آن شکاف‌هایی پیدا گردید که تقریباً بیشتر مردر آن شکاف‌های می‌نمودند و می‌گفتند که در ویشی قبل از وقت خبر داده که پنجم نوامبر در قوچان زمین منترزل خواهد گشت و صدمه و خرابی بزرگی در قوچان وارد خواهد آورد، خلاصه ما بر خلاف انتظار از آنجا از مجروحین بسیار کم دیدیم، چه بیشتر سکنه از هیبت و صدمه زنل به تلف‌شده‌بودند. [۱۵]

عقی و شدت فاجعه تا آن جاست که محمد تقی فانی در کتاب تاریخ زلزله قوچان حال‌وروز مردم این دیار را در سال ۱۰۸۵ ق. چنین یاد می‌کند:

کافر دلش ز حرم بر احوال ما بسوخت سلطان ما خراج ما کرد اتخاذ هر چند استانه نمودیم در درش برکس حکم اخذ عمل کرد اونفاذ [۱۶]

● **منابع:**

[۱]. زلزله‌ها در تاریخ نیشابور. چارلز مولیل، ترجمه نقه الاسلامی و دیگران. مجله‌اتر، شماره ۹ تا ۹، ص ۵۲ [۲]. روضه‌مخلد. مجد خوافی. مقدمه و تحقیق از محمود فرخ؛ به کوشش حسین خدیوچم. تهران: زوار، ۱۳۴۵. ص ۱۱۷-۱۱۸

[۳]. تاریخ زمین‌لرزه‌های ایران. نیکلاس امبر سز و چارلز پتیر مولیل. ترجمه ابوالحسن رده. تهران: آگاه.

[۴]. مهدی‌سیدی. تاریخ شهر مشهد(از آغاز تا مروطله). مشهد: جامی، ۱۳۷۸. ص ۲۰۰

[۵]. مطلع‌العشیر. محمد حسنخان صنیع‌الدوله؛ ج ۲. ص ۱۳۵-۱۴۱

[۶]. الشالمار و قلیع مشهد در قرن‌های پنجم تا سیزدهم. محمد تقی مدرس رضوی؛ به کوشش ایرج افشار. مشهد: آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۸. ص ۱۱۳

[۷]. الحدیقه الرضویه. محمد حسن بن محمد تقی خراسانی شهر پره‌وری. مشهد: چاپخانه خراسان، ۱۳۲۶. ص ۳۹

[۸]. سیاحت‌نامه ایران. شاردن. ترجمه اقبال یغمایی، ص ۳۸۲

[۹]. همان، ص ۴۱۱

[۱۰]. مرکز اسناد آستان قدس رضوی، سند شماره ۴۳۳۱۱

[۱۱]. تاریخ زمین‌لرزه‌های ایران، ص ۱۶۳

[۱۲]. سه سفرنامه قوچان (۱۳۱۱ ه‍.ق)، محمد رضا قصابیان. مشهد: انصار، ۱۳۸۸. ص ۱۲۱

[۱۳]. تاریخ زمین‌لرزه‌های ایران، ص ۱۹۵

[۱۴]. سیاحت شرقیاز ند گینامه آقاجنقی قوچانی. تصحیح و مضاعفی شاکری. تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۲، ص ۵۷

[۱۵]. زمین‌لرزه قوچان. شمال‌لکو، محله وحید. اسفند ۱۳۵۳. شماره ۱۳۵، ص ۹۸۸ تا ۹۹۲

[۱۶]. تاریخ زلزله قوچان. محمد تقی فانی. تهران: ۱۳۱۴. ق. چاپ سنگی، ص ۷